

Република Македонија
Ј.З.У. Центар за јавно здравје Скопје

А Н А Л И З А

**НА УТВРДЕНИОТ МОРБИДИТЕТ ВО АМБУЛАНТНО-
ПОЛИКЛИНИЧКАТА ДЕЈНОСТ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА
ЦЕНТАРОТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-СКОПЈЕ ЗА 2012 ГОДИНА**

Скопје, јули 2013

Република Македонија
Ј.З.У. Центар за јавно здравје Скопје

А Н А Л И З А

НА УТВРДЕНИОТ МОРБИДИТЕТ ВО АМБУЛАНТНО- ПОЛИКЛИНИЧКАТА
ДЕЈНОСТ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА ЦЕНТАРОТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-
СКОПЈЕ ЗА 2012 ГОДИНА

Скопје, јули 2013

Центар за јавно здравје Скопје

директор: D-r. Shemsi Musa

Обработка на податоците:

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА

Раководител: Прим. д-р сци. Весна Спирова

Изготвувач: Д-р Анета Србова

Информатичка обработка: Дипл. инг. Нијази Абдији

Скопје, јули 2013

СОДРЖИНА

1	ВОВЕД	1
2	ЦЕЛ, ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ И МЕТОДОЛОГИЈА НА ИЗРАБОТКА	2
3	РЕГИСТРИРАН МОРБИДИТЕТ ВО АМБУЛАНТНО-ПОЛИКЛИНИЧКАТА ДЕЈНОСТ	3
4	ЗАКЛУЧОЦИ	15

1. ВОВЕД

Примарната здравствена заштита е првото ниво на здравствениот систем. Овде се остварува првиот контакт на населението со здравствената служба, достапна е на широката популација и тука се дијагностицираат и лекуваат најголем дел од заболувањата. Потешките и комплицирани здравствени проблеми, според проценката на матичниот доктор, се упатуваат за разрешување на повисоките нивоа на здравствениот систем. Оттаму, регистрираниот морбидитет во примарната здравствена заштита дава целосна слика за нарушувањето на здравјето кај севкупното население на одредено подрачје. Евиденцијата на извршените услуги и утврдениот морбидитет кај пациентите овозможува следење на целосниот тек на акутните и хроничните заболувања.

Приватизацијата во примарната здравствена заштита како и воведувањето на институцијата матичен доктор, позитивно се одрази на работењето во овој сегмент на здравствениот систем во целост. Подобрена е комуникацијата помеѓу пациентите и докторите, подигнат е квалитетот на здравствените услуги, се развива се попозитивен, професионален однос кон почитување на законската регулатива поврзана со водење на медицинската евиденција и документација. Исто така, подобро е редовното периодично информирање и доставување на извештаи, кои се основа за следење и различни понатамошни анализи за состојбите во овој дел на здравствениот систем.

Градот Скопје има добро разгранета и ефикасно организирана примарна здравствена заштита. Таа е достапна за близу 610 000 жители во 2012 година кои живеат на урбаното и руралното подрачје на Скопскиот регион.

2. ЦЕЛ, ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ И МЕТОДОЛОГИЈА НА ИЗРАБОТКА

Цел на Анализата е да го прикаже морбидитетот утврден во ординациите на здравствената дејност на примарно ниво преку вкупниот број на регистрирани заболувања, состојби и повреди.

Анализата е подготвена врз основа на:

1. Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2013 година, и
2. Податоците со кои располага Одделението за социјална медицина на Центарот за јавно здравје Скопје кои се прибираат согласно Законот за евиденции во областа на здравството, Законот за јавно здравје и Програмата за статистички истражувања на Република Македонија.

Користени статистички материјали:

- ⇒ Збирен извештај за утврден морбидитет во дејноста општа медицина (Обр. бр. 3-03-60) - годишна обработка;
- ⇒ Збирен извештај за утврден морбидитет во дејноста здравствена заштита на деца (Обр. бр. 3-01-60) - годишна обработка;
- ⇒ Збирен извештај за утврден морбидитет во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина (Обр. бр. 3-04-60) - годишна обработка;
- ⇒ Збирен извештај за утврден морбидитет во дејноста здравствена заштита на жени (Обр. бр. 3-05-60) - годишна обработка;
- ⇒ Збирен извештај за утврден морбидитет во дејноста заштита и лекување на устата и забите (Обр. бр. 3-09-60) - годишна обработка.

Применет е дескриптивен и аналитички статистички метод на работа. Податоците се прикажани табеларно и графички со приказ на состојбите по дејности, општини и возрасни групи. Применети се показатели на структура споредбено со претходната 2011 година.

3. РЕГИСТРИРАН МОРБИДИТЕТ ВО АМБУЛАНТНО-ПОЛИКЛИНИЧКАТА ДЕЈНОСТ:

Во дејноста **општа медицина** (Табела бр.1, График бр.1) во текот на 2012 година, во утврдениот морбидитет кај населението постаро од 20 години, на прво место се **болестите на циркулаторниот систем** со учество од 22,05% во вкупно утврдениот морбидитет. Најчесто утврдено заболување е есенцијалната хипертензија со учество од 67,5%, со речиси двојна преминација кај жените. Следат исхемичните заболувања на срцето со 5,7%, потоа другите срцеви болести. Во однос на претходната година, се бележи благо опаѓање на овие заболувања за 4.02%. Болестите на циркулаторниот систем во најголем број се регистрирани во општините Чаир и Аеродром.

На второ место се јавуваат **болестите на респираторниот систем** со учество од 16,8%. Најголем број регистрирани заболувања од оваа група болести е за категоријата *акутен фаринџит и тонзилит*, со фреквенција од 40,9%, по што следуваат *бронхит, емфизем и други хронични оксидувајќи болести*, па на третата позиција следат *акутниот бронхит и бронхиолит*. Во однос на претходната година се бележи опаѓање на овие заболувања за околу 7%. Најзастапени се во Општината Чаир, Аеродром и Гази Баба.

На третото место се заболувањата од групата **ендокрини, нутритивни и метаболични болести** со учество од 7,98% во вкупниот морбидитет. Најчесто утврдено заболување е *шеќерната болест* со застапеност од 49,5% во вкупниот број заболувања од оваа група, со преминација на женскиот пол за околу 34% или на 5 заболени жени е регистриран еден заболен маж.. Следат заболувањата на тироидната жлезда со најзастапено заболување *тиреоидитис* и со силна преминација кај жените. Во однос на претходната година се бележи пораст на овие заболувања за околу 7%. Најзастапени се во Општината Чаир и Центар.

Анализа на утврдениот морбидитет во амбулантно-поликлиничката дејност на територијата на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

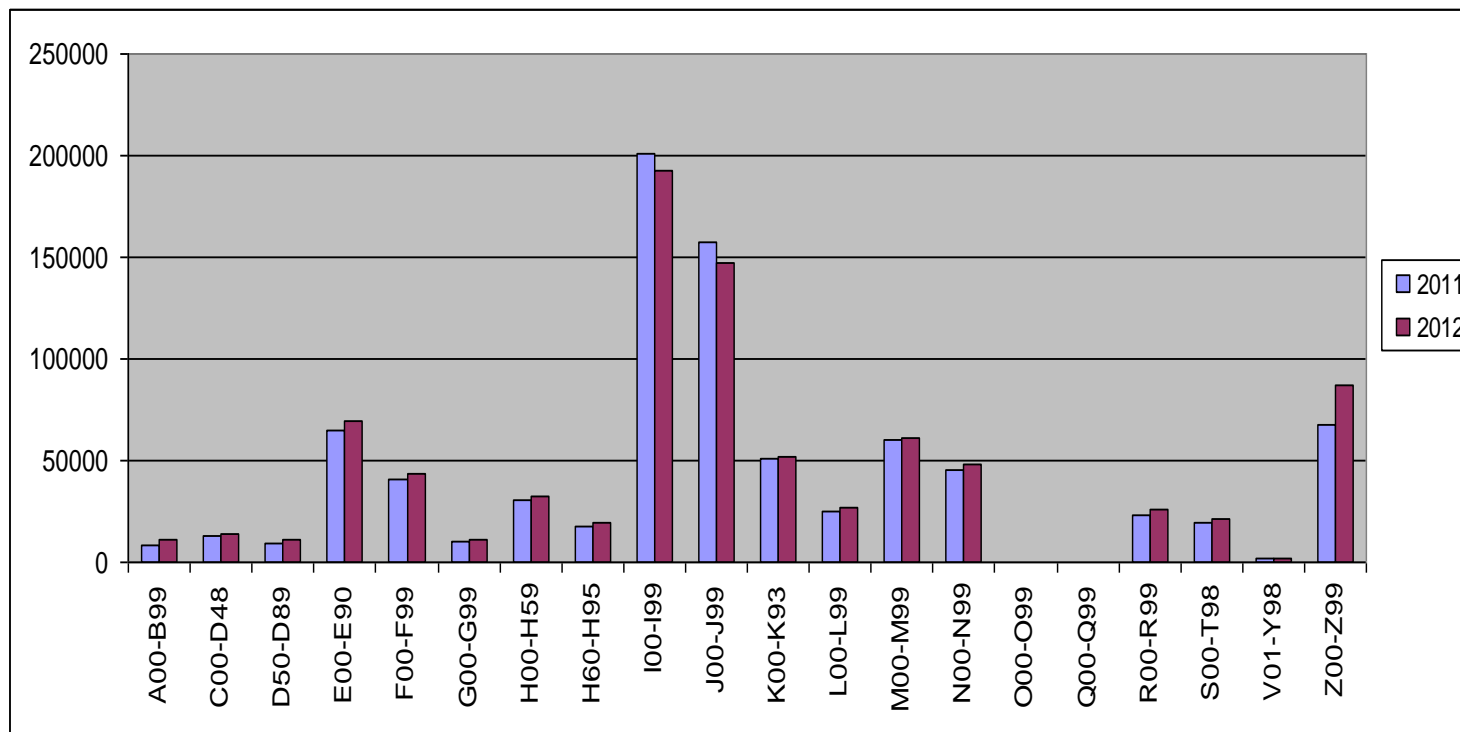
Табела бр. 1 Заболувања регистрирани кај возрасно население постаро од 20 години

Амбулантно-поликлинички морбидитет во дејноста општа медицина по субтотали, по општини на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

Општини	2012																			Вкупно	
	Субтотали																				
	A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	O00-O99	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98		Z00-Z99
Аеродром	1256	1657	967	7614	5475	1311	4506	2437	18465	19618	5676	3347	7305	5956	33	25	2628	2697	208	11298	102479
Бутел	385	773	478	3036	1879	469	1462	812	9127	7571	2521	1017	2748	2338	11	11	1569	1083	143	2267	39700
Чаир	1336	1398	1911	10968	5523	1428	4570	3312	27956	23598	9585	4539	9973	7810	32	34	4932	2851	149	7814	129719
Центар	1795	2763	1727	10089	5253	1949	4362	1865	26855	14232	5624	2538	6750	6603	36	52	1712	2383	147	5477	102212
Г.Петров	987	1559	1046	9075	4961	1132	3663	1857	24433	15412	5518	2792	6272	5238	9	30	2177	2190	122	6000	94473
Г.Баба	1029	1188	967	6880	6039	911	3428	2319	18164	18867	6141	3327	7394	4979	12	22	3541	2770	471	28028	116477
К.Вода	897	1096	627	4978	3750	759	2535	1407	14973	11287	4051	2141	4186	3750	12	14	1568	1778	201	8923	68933
Карпош	1066	1896	951	8218	4307	1174	3589	1941	24968	13810	4549	2468	5034	4601	24	14	1999	1920	128	5515	88172
Ш.Оризари	95	173	146	963	772	184	305	127	3320	2319	669	442	955	407	5	4	338	283	25	85	11617
Сарај	508	257	601	2145	1455	384	966	941	6652	5296	2542	1223	3332	1796	77	6	1408	1091	156	2667	33503
Арачиново	42	43	169	339	186	170	420	276	718	1125	451	329	482	400	0	2	393	191	4	159	5899
Петровец	190	152	214	917	709	276	334	307	2185	2268	774	442	1141	594	12	1	407	376	48	4383	15730
Илинден	318	352	285	1952	1515	361	1093	550	7161	4088	1711	1004	2471	1286	3	5	1051	805	77	1589	27677
Студеничани	696	173	569	1421	1031	181	811	782	4077	5075	1805	1069	2104	1344	4	8	1216	429	29	1555	24379
Сопиште	113	77	48	546	309	83	248	118	1202	941	323	183	428	302	3	5	316	239	15	433	5932
Чучер Сандево	19	26	32	129	93	26	135	69	514	898	138	149	339	131	1	0	134	158	16	729	3736
Зелениково	54	99	33	438	343	89	134	77	1866	497	227	143	325	263	1	1	148	176	16	134	5064
Вкупно	10786	13682	10771	69708	43600	10887	32561	19197	192636	146902	52305	27153	61239	47798	275	234	25537	21420	1955	87056	875702

	A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	O00-O99	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98	Z00-Z99
2011	8487	12870	9109	65238	40339	9835	30367	17345	200705	157516	50897	24637	60384	44920	143	182	23480	19259	1900	67892
2012	10786	13682	10771	69708	43600	10887	32561	19197	192636	146902	52305	27153	61239	47798	275	234	25537	21420	1955	87056

График бр. 1 Заболувања регистрирани кај возрасно население над 20 години-служба за општа медицина

Малите деца од 0-6 години (Табела бр. 2, График бр. 2) во 2012 година најмногу боледувале од **респираторни заболувања**. Кај оваа возрастна група застапеноста на овие болести има највисок процент во однос на вкупно утврдениот морбидитет (55,6%). Најчесто регистрирано заболување е *акуџниот фаринџит и тонзилит* присутен во групата со 57,2%. Најмногу боледувале децата од возрастната група од 1 до 2 години со преминација на машките деца. По него следат *акуџниот горнореспирациски инфекции* присутни со 16% во групата. Најзастапена возраст е од 1 до 2 години, а подеднакво кај обата пола. *Акуџниот бронхит и бронхиолит* се застапени со 11,6% во групата и најзасегната возрастна група е од 1 до 2 години.

На второ место се **заболувањата на дигестивниот систем** со учество од 4,3% од вкупниот број заболувања. Најчесто утврдени се *другите заболувања на цревата и перитонеумот*, и тоа кај возрастната група од 1 до 2 години. Потоа следуваат *другите заболувања на езофаџусот, дуоденумот и желудникот*. Во однос на претходната година се бележи намалување на овие заболувања за 10.5%.

На третото место се **болестите на кожата** со учество од 4,03% во вкупниот морбидитет на оваа возрастна група. Најчесто се евидентирани *дерматитис и еџема*, а најзасегната возрастна група е од 1 до 2 години.

Најголемиот број на заболувања од оваа група се регистрирани на подрачјето на општините Чаир и Горче Петров.

Анализа на утврдениот морбидитет во амбулантно-поликлиничката дејност на територијата на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

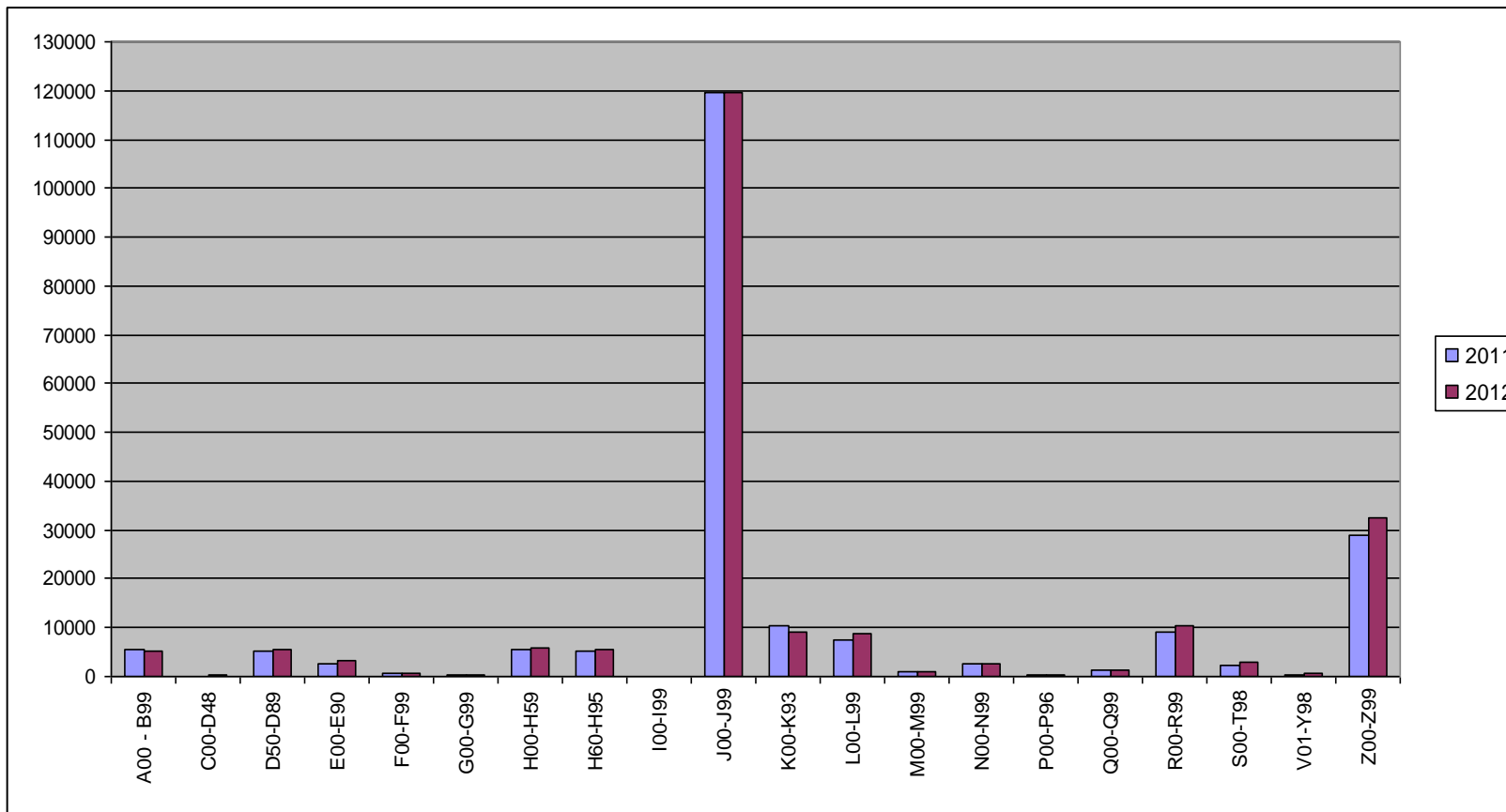
Табела бр. 2 Заболувања регистрирани кај деца 0-6 години

Амбулантно-поликлинички морбидитет во дејноста за здравствена заштита на деца по субтотали, по општини на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

Општини	2012																				Вкупно
	Субтотали																				
	A00 - B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	P00-P96	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98	Z00-Z99	
Аеродром	677	8	450	359	79	26	463	583	8	12396	626	726	121	252	57	99	702	198	70	2272	20172
Бутел	157	7	181	37	22	32	199	145	9	4517	370	284	54	112	18	32	386	118	32	1551	8263
Чаир	330	28	1632	419	81	67	1162	1196	33	22352	2335	1615	161	530	96	255	3258	555	35	7394	43534
Центар	1785	37	479	141	82	69	571	507	14	13259	677	1094	129	290	47	137	1008	263	280	5112	25981
Ѓ.Петров	383	18	660	640	143	69	906	654	5	15040	1414	1129	139	325	42	195	616	498	25	4907	27808
Г.Баба	366	3	525	372	88	31	568	650	6	12667	973	774	75	267	19	147	1532	280	126	2392	21861
К.Вода	194	7	313	222	70	39	438	421	0	7952	880	695	153	198	36	61	298	158	69	2119	14323
Карпош	218	22	305	165	118	35	508	420	4	8509	545	718	151	256	42	57	428	227	23	2963	15714
Ш.Оризари	403	2	117	112	5	6	230	262	3	9189	318	485	12	97	6	32	586	119	47	827	12858
Сарај	167	10	179	103	5	24	94	158	2	2429	270	237	37	68	4	15	289	123	33	835	5082
Арачиново	9	0	85	11	0	2	22	57	1	1225	79	43	1	15	4	12	65	11	0	71	1713
Петровец	24	4	77	23	0	7	54	51	5	1195	180	76	10	37	1	10	143	38	8	429	2372
Илинден	122	3	215	315	6	3	169	152	6	3259	191	254	21	92	2	86	630	75	14	422	6037
Студеничани	483	10	417	131	6	26	257	310	1	4365	293	445	18	45	1	26	358	94	9	908	8203
Сопиште	28	0	8	16	2	3	16	9	3	396	16	29	4	5	1	4	23	7	3	121	694
Чучер Сандево	4	0	22	2	0	0	14	9	0	399	9	18	0	3	0	3	23	3	0	64	573
Зелениково	10	8	11	26	0	0	17	12	1	323	12	34	1	15	0	7	42	17	1	85	622
Вкупно	5360	167	5676	3094	707	439	5688	5596	101	119472	9188	8656	1087	2607	376	1178	10387	2784	775	32472	215810

	A00 - B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	P00-P96	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98	Z00-Z99
2011	5392	149	5090	2700	654	394	5413	5124	63	119727	10270	7589	988	2501	318	1288	9156	2236	391	28921
2012	5360	167	5676	3094	707	439	5688	5596	101	119472	9188	8656	1087	2607	376	1178	10387	2784	775	32472

График бр. 2 Заболувања регистрирани кај деца од 0-6 години во примарната здравствена заштита

Кај училишните деца и младината (Табела бр. 3, График бр. 3) најчесто биле утврдени **болестите на респираторниот систем** (44,05% во вкупниот морбидитет). Кај училишната популација, *акујниоџи фaринџиџи и џонзилиџи* се присутни со 63,5%. Најмногу заболувања се регистрирани кај возрасната група од 10-14 години.

По респираторните заболувања, следуваат **заболувањата на кожата и на поткожното ткиво**, а најзастапени се *дерматџиџиоџи и еџземоџи*. Најчесто се регистрирани болни во возрасната група од 10-14 години.

На трето место се **заболувањата на дигестивниот систем**, Најзастапена категорија е *друџи заболувања на цреваџиџа и џериџиџонеумоџи*. Овие болести, исто така, се најчесто регистрирани во возрасната група од 10-14 години. Во споредба со претходната година има мал пад на дигестивните и кожни заболувања, а респираторните се со иста вредност.

Најголем број на заболувања се регистрирани на подрачјето на општините Чаир и Гази Баба.

Анализа на утврдениот морбидитет во амбулантно-поликлиничката дејност на територијата на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

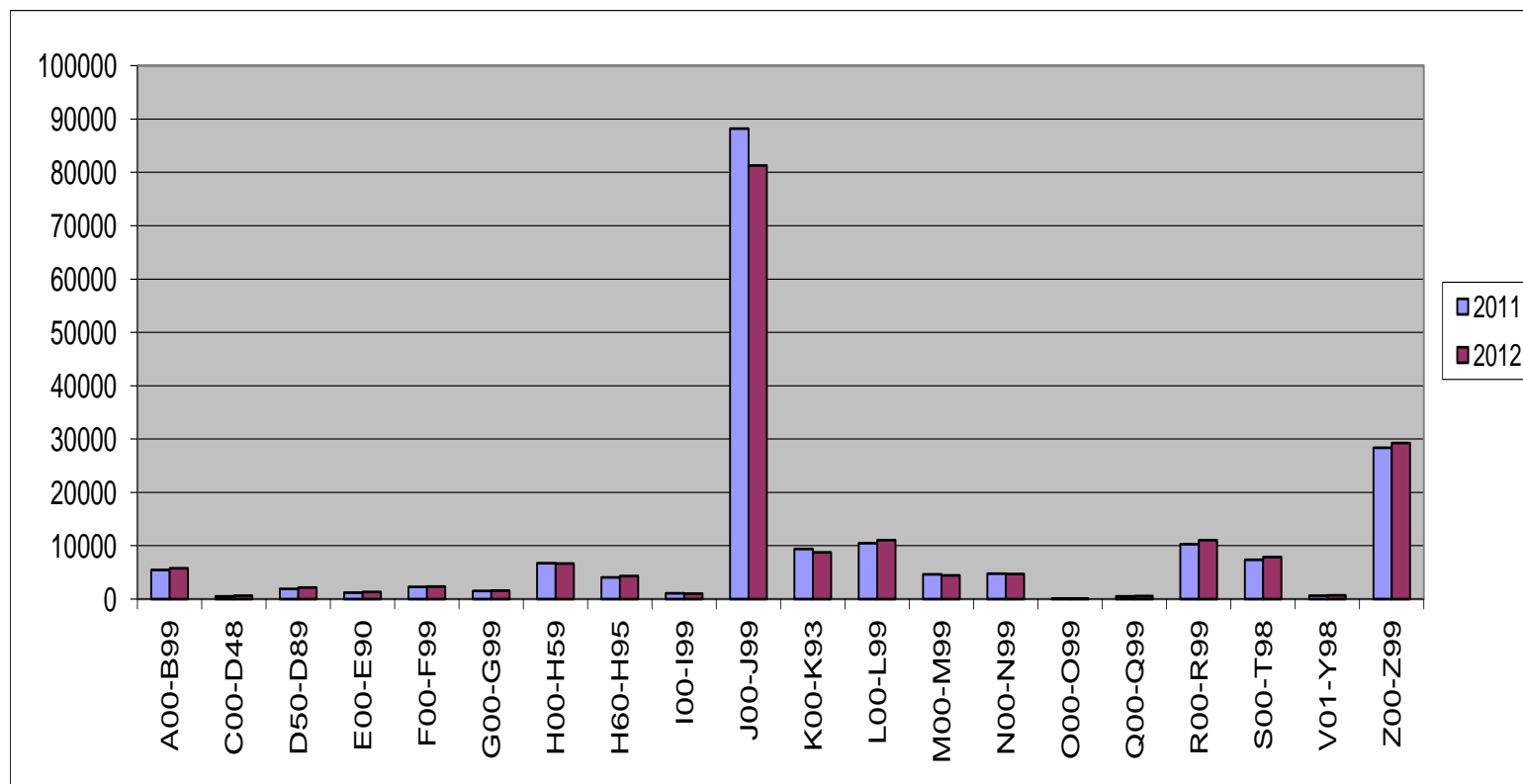
Табела бр. 3 Заболувања регистрирани кај училишни деца и младина

Амбулантно-поликлинички морбидитет во дејноста училишни деца и младина по субтотали, по општини на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

Општини	2012																				Вкупно
	Субтотали																				
	A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	O00-O99	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98	Z00-Z99	
Аеродром	655	83	126	130	250	83	636	447	118	8819	764	1089	497	431	1	96	935	754	64	2671	18649
Бутел	160	13	120	63	173	96	224	144	48	3191	441	440	189	227	2	13	585	367	32	1061	7589
Чаир	504	77	296	178	287	222	1036	577	115	10192	1047	1364	672	684	4	85	2004	1183	48	6594	27169
Центар	1218	35	72	125	127	149	410	312	54	7250	479	883	294	305	1	27	825	470	41	3146	16223
Г.Петров	536	124	198	193	275	180	827	404	159	9977	1199	1150	572	660	0	123	937	828	39	2935	21316
Г.Баба	440	51	263	110	280	133	860	610	136	11476	1356	1631	535	682	0	51	1520	1273	165	4198	25770
К.Вода	296	44	128	91	187	159	519	257	62	5832	782	811	266	331	2	30	533	542	82	1676	12630
Карпош	832	69	263	233	326	193	899	485	130	8742	1075	1212	592	554	4	60	1090	910	46	2817	20532
Ш.Оризари	122	13	59	28	68	14	184	94	29	3778	212	401	107	117	2	10	336	193	7	393	6167
Сарај	323	16	118	41	147	138	256	225	55	2752	406	717	249	229	8	8	469	462	105	1180	7904
Арачиново	23	5	43	9	15	13	37	45	4	753	104	93	32	41	0	7	186	74	1	130	1615
Петровец	70	12	37	15	23	35	106	65	14	1284	229	180	73	72	0	13	282	147	11	543	3211
Илинден	124	18	125	31	41	39	244	164	35	3052	271	331	134	143	2	23	660	251	12	566	6266
Студеничани	333	17	262	51	53	70	319	366	18	2752	241	565	112	121	0	11	463	236	14	830	6834
Сопиште	55	3	17	11	32	14	37	41	11	448	33	49	35	44	0	13	63	66	11	258	1241
Чучер Сандево	14	0	12	1	3	6	25	19	2	462	13	26	9	14	0	1	39	32	2	115	795
Зелениково	22	5	9	13	21	44	47	46	8	538	73	103	32	53	1	1	99	79	8	148	1350
Вкупно	5727	585	2148	1323	2308	1588	6666	4301	998	81298	8725	11045	4400	4708	27	572	11026	7867	688	29261	185261

	A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-F99	G00-G99	H00-H59	H60-H95	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	O00-O99	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98	V01-Y98	Z00-Z99	
2011	5417	516	1898	1216	2285	1536	6708	4043	1037	88228	9377	10445	4622	4767	21	492	10263	7357	628	28335	
2012	5727	585	2148	1323	2308	1588	6666	4301	998	81298	8725	11045	4400	4708	27	572	11026	7867	688	29261	

График бр. 3 Заболувања регистрирани кај училишни деца и младиња во примарната здравствена заштита

Во дејноста за **здравствена заштита на жени**, што ја опфаќа женската популација постара од 15 години, утврдени се вкупно 105 868 заболувања. Најбројни се **болестите на генито-уринарниот систем** застапени со 43,5%. Во оваа група најголем дел им припаѓа на *воспалителните заболувања на вагинаиџа и вулваиџа* присутни во структурата со 23%, потоа *нарушување на менсџруалниоџ циклус* со 22,8% и на *меноџаузалниџе и џременоџаузалниџе џоремеџувања*.

На второ место се заболувањата на **бременост, породување и пуерпериумот** со застапеност од 10,4%. Најчесто регистрирани заболувања се *џрижа за мајкаиџа во врска со феџусоџи и амнионската џразнина и можните џородилни џроблеми*.

На трето место се **одредени инфективни и паразитски болести** со 5827 регистрирани заболувања од кои 5060 отпаѓаат на *кандидиџаза*, а по нив следуваат *сексуално џреносливниџе заболувања*. Најчесто се присутни во возрастната група од 25 до 34 години.

Најголем број на заболувања се регистрирани на подрачјето на општините Центар и Чаир.

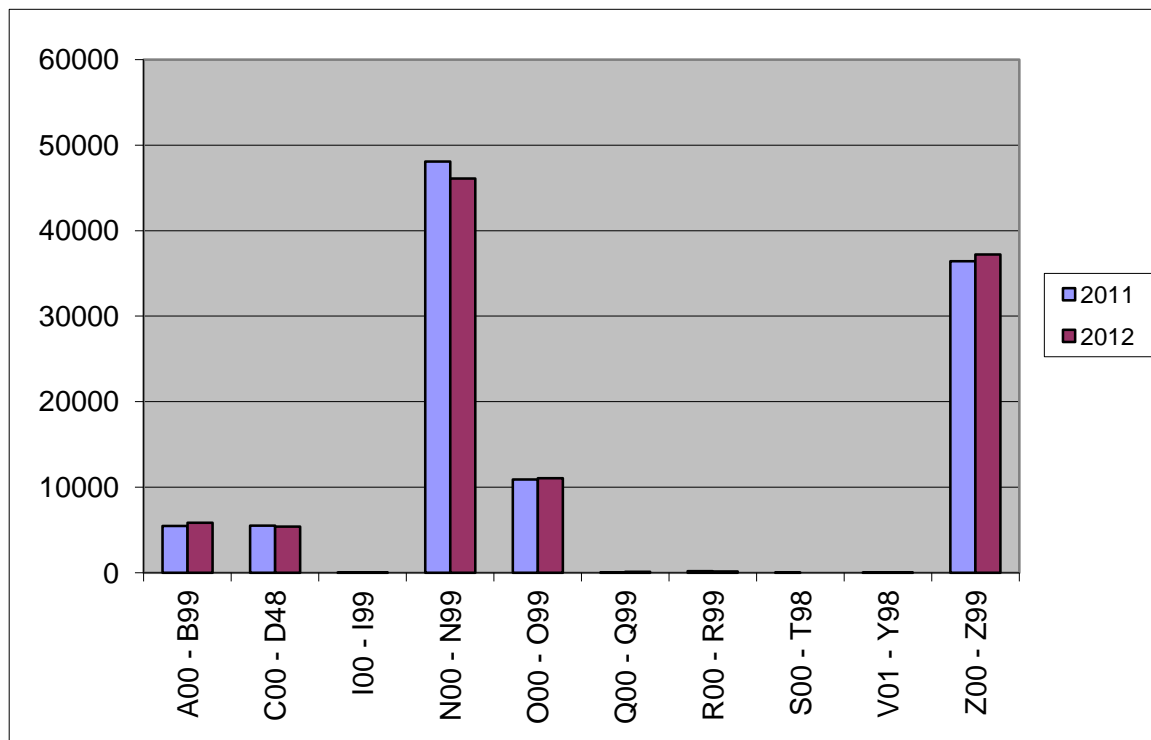
Табела бр. 4 Заболувања регистрирани кај жените постари од 15 години

Амбулантно-поликлинички морбидитет во дејноста на здравствена заштита на жените по субтотали, по општини на Центарот за јавно здравје Скопје за 2012 година

Општини	2012										Вкупно
	Субтотали										
	A00 - B99	C00 - D48	I00 - I99	N00 - N99	O00 - O99	Q00 - Q99	R00 - R99	S00 - T98	V01 - Y98	Z00 - Z99	
Аеродром	461	274	0	2171	177	3	7	0	0	1103	4196
Чаир	782	1229	15	11771	6244	11	25	0	0	7753	27830
Центар	2133	2280	4	17359	2088	69	32	0	0	15383	39348
Ѓ.Петров	1714	216	18	3137	960	1	0	0	0	3460	9506
Г.Баба	149	536	2	5379	652	2	80	0	14	4140	10954
К.Вода	312	386	0	2551	169	1	8	0	0	480	3907
Карпош	272	445	1	3496	753	1	2	0	0	4732	9702
Сарај	4	7	0	218	13	0	1	0	0	182	425
Вкупно	5827	5373	40	46082	11056	88	155	0	14	37233	105868

	A00 - B99	C00 - D48	I00 - I99	N00 - N99	O00 - O99	Q00 - Q99	R00 - R99	S00 - T98	V01 - Y98	Z00 - Z99
2011	5450	5487	23	48071	10885	15	181	6	13	36420
2012	5827	5373	40	46082	11056	88	155	0	14	37233

График бр. 4 Заболувања регистрирани кај жените постари од 15 години во примарната здравствена заштита

Во стоматолошката дејност се утврдени вкупно 463 663 заболувања во 2012 година. Најчесто утврдено заболување е *зобниот кариес* со учество од 30% во вкупно утврдените заболувања. Најзастапен е кај возрасната група од 35 до 44 години, повеќе кај мажите. Застапеноста на кариес е висока и кај децата од 10 до 14 години, како и кај младите од 20 до 24 години.

На второ место се *болестите на пулпата и периодонталните ткива* со учество во структурата од 23,1 %, потоа *акутен и хроничен гингивит и периодонтитоза* со учество од 10%. Во поглед на 2011 година се бележи континуитет во редоследот, но бројот на регистрирани заболувања е намален за околу 7%.

4. ЗАКЛУЧОЦИ:

Анализирајќи го утврдениот морбидитет во примарната здравствена заштита за 2012 година се согледува следното:

1. Во дејноста **здравствена заштита на возрасни**, на прво место се болестите на *циркулаторниот систем*. Тие се незначително намалени (околу 4%) во однос на 2011 година.
2. **Малите деца од 0 до 6 години** најмногу страдаат од *респираторни заболувања*. Во однос на 2011 година се бележи континуитет во оваа група на болести со речиси ист број на заболувања.
3. Кај **училишните деца и младите** најчесто биле утврдени *болестите на респираторниот систем* (48 % во вкупниот број евидентирани заболувања). Во однос на 2011 година се бележи опаѓање од околу 8 %.
4. Кај **жените** најбројни се заболувањата на *генито-уринарниот систем* со учество во структурата од 43,5%. Најзастпени заболувања од оваа група се

воспалителните заболувања на вагината и вулвата присутни со 23%. Во однос на 2011 година се бележи намалување кај овие заболувања за 4.1%.

5. Во **стоматолошката дејност** најчесто утврдено заболување е *забниот кариес* со учество од 30 % во вкупно утврдените заболувања. Кариесот е најзастапен кај возрасната група од 35 до 44 години, и тоа повеќе кај лицата од машки пол. Во однос на претходната година кога забниот кариес исто бил на прво место, оваа година се забележува опаѓање од околу 7%.

6. Морбидитетот во **дејноста медицина на трудот** не е прикажан посебно бидејќи покажува идентични параметри со дејноста здравствена заштита на возрасни и поради тоа што веќе неколку години, овие ординации кои се и малку на број, функционираат како ординации по општа медицина.

7. Заболувањата со нејасна и недефинирана дијагноза кои се регистрираат како **Симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место**, како и **категиите под V-Y и Z** од МКБ-10 се намерно вклучени во вкупниот број заболувања, како би се имало претстава колкав е нивниот поединечен удел во вкупниот морбидитет, но не се рангирани од веќе познати причини.

8. **Дистрибуцијата на заболувањата по општини** е прикажана само како ориентационен параметар, бидејќи се однесува на местото каде е дадена здравствената услуга, односно каде е регистриран морбидитетот, што не мора да се совпаѓа со местото на живеење на пациентот.